

HET NATIONALE BALLET

BALLET MET JE KLAS

Docentenhandleiding

operaballet.nl/meerballet

NATIONALE OPERA & BALLET

Binnenkort bezoeken twee dansers van de Junior Company en een dansdocente de klas voor het project Ballet met je klas. Dit project biedt leerlingen een praktische introductie op ballet en het beroep danser. Bovendien is het een buitengewone kans om professionele dansers van dichtbij te zien en hen alles te mogen vragen. Hoe word je balletdanser? Hoe ziet een dag van een danser eruit? Waarom wordt er op spitzes gedanst?

Het digitale lesmateriaal bestaat uit zeven hoofdstukken. Het biedt een goede voorbereiding op het project, met informatie over het dansersvak, over muziek en over Het Nationale Ballet.

Deze docentenhandleiding neemt u en uw leerlingen mee door het digitale materiaal. Vragen die tijdens de les ontstaan, kunnen tijdens het bezoek aan de dansers worden gesteld.

De opdrachten van dit materiaal zijn bedoeld als leidraad. Iedere docent kan ze waar nodig vanuit zijn of haar expertise aanpassen aan de klas

HET NATIONALE BALLET

OPDRACHT 1

Inventariseer voordat u begint wat de leerlingen al van ballet weten.

- Vraag hen welke woorden in hen opkomen als ze aan ballet denken.
- Schrijf alle woorden op het bord
- Help eventueel door vragen te stellen
- Vraag aan de leerlingen welke woorden het belangrijkste zijn
- Optioneel: zet alle woorden in een word cloud (bv. via woordwolk.nl of wordle.net)
- Optioneel: doe deze opdracht nog een keer na afloop van het project. Vergelijk de resultaten en bespreek met de leerlingen welke nieuwe begrippen ze hebben geleerd.

Mogelijke antwoorden: dansers, choreograaf, tutu, spitz, maillot, kostuum, decor, rekwisiet, licht, muziek, orkest, dirigent, publiek, etc.

OPDRACHT 2

Ga naar de webpagina van hoofdstuk 1: *Het Nationale Ballet* en bekijk het filmpje.

Mogelijke vragen voor in de klas:

1. **Wat is Het Nationale Ballet?**
Antwoord: het grootste balletgezelschap van Nederland.
2. **Dansen alleen Nederlandse dansers bij Het Nationale Ballet?**
Antwoord: Nee, de 80 dansers komen van over de hele wereld; Rusland, Engeland, Amerika, Korea, Polen, Italië, Brazilië en nog veel meer landen.
3. **In welk theater dansen de dansers van Het Nationale Ballet?**
Antwoord: in Nationale Opera & Ballet.
4. **Wat gebeurt er allemaal in het filmpje?**
Antwoord: Er wordt geoefend. We zien een orkest en een dirigent; kostuums en een kostuumatelier; en toneeltechniek.

ACHTER DE SCHERMEN

Ga naar de webpagina van hoofdstuk 2: *Achter de schermen*, bekijk de foto's en geef uitleg a.d.h.v. de bijschriften.

Mogelijke vragen voor in de klas:

1. **Wat is er allemaal nodig om een voorstelling te maken? Welke afdelingen hebben jullie net gezien?**
Antwoord: zaal; repetitiestudio; kostuumatelier; ververij; schoenmakerij; kap- en grime-afdeling; hoedenatelier; toneeldienst; belichtingsdienst; rekwisietenafdeling; decorcentrum.
2. **Wat doet de belichtingsdienst?**
Antwoord: Zij voeren het lichtplan uit, stellen alle lampen in en bedienen deze tijdens de voorstelling.
3. **Wat is een rekwisiet?**
Antwoord: een voorwerp dat tijdens de voorstelling wordt gebruikt, bv. tafels, stoelen, zwaarden en poppen.
4. **Hoeveel publiek kan er in het theater?**
Antwoord: 1633 mensen.
5. **Wat doet een voorstellingsleider?**
Antwoord: hij of zij is de 'baas' tijdens de voorstelling en geeft aanwijzingen aan alle mensen op het toneel en zorgt voor de wisselingen van decor, licht en opkomst van de dansers.

ZELF DANSER WORDEN

Ga naar de webpagina van hoofdstuk 3: *Zelf danser worden*, bekijk de foto's en geef uitleg a.d.h.v. de bijschriften.

Mogelijke vragen voor in de klas:

1. **Wat is een goede leeftijd om te beginnen met dansen als je danser wilt worden?**
Antwoord: Als je balletdanser(es) wilt worden moet je vroeg beginnen, liefst al als je vijf of zes jaar bent. Je kan dan naar het Koninklijk Conservatorium in Den Haag of naar de Nationale Balletacademie in Amsterdam. Hier volgen kinderen naast hun gewone lessen ook iedere dag ballet lessen. Er wordt lesgegeven in klassieke danstechniek, moderne dans, werelddans, improvisatie en drama. Voor de jongens zijn er speciale lessen, zoals krachttraining en sprongtechniek.
2. **Hoe heet de school waar je kunt studeren voor ballet danser?**
Antwoord: de Nationale Balletacademie in Amsterdam of het Koninklijk Conservatorium in Den Haag.

GESCHIEDENIS VAN HET BALLET

Ga naar de webpagina van hoofdstuk 4: *Geschiedenis van het ballet*, bekijk de foto's en geef uitleg a.d.h.v. de bijschriften.

- Hoeveel basisposities kent het klassiek ballet?**
Antwoord: 5 posities (kijk op de webpagina > meer over ballet > 5 posities).
- Waarom zijn alle passen in het klassiek ballet in het Frans?**
Antwoord: omdat het klassiek ballet (grotendeels) in Frankrijk is ontstaan.

HET BALLETORKEST

Ga naar de webpagina van hoofdstuk 5: *Het Balletorkest*, bekijk de foto's en geef uitleg a.d.h.v. de bijschriften.

- Welke instrumenten hoor je in het orkest? Noem er zo veel mogelijk!**
Antwoord: Bekijk de instrumenten onder de knop 'orkestinstrumenten' en beluister ze afzonderlijk.
- Hoeveel orkestgroepen zijn er? Welke?**
Antwoord: 4; strijkers, koperblazers, houtblazers, slagwerk.
- Zet de orkestgroepen bij het fragment in de goede volgorde.**
Antwoord: 4, 3, 1, 2.

MEER OVER BALLET

Ga naar de webpagina van hoofdstuk 6: *Meer over ballet*, bekijk de foto's en geef uitleg a.d.h.v. de bij

- Waarom moet je jong beginnen als je klassiek balletdanser wilt worden?**
Antwoord: als je jong bent groeien je spieren en gewrichten. Door alles goed te trainen kun je je lichaam heel sterk en lenig maken. Ook kun je je benen leren 'uitdraaien.' Op de foto's bij de vijf posities zie je heel goed wat uitdraaien is. De tenen draaien naar buiten en de knieën blijven boven de voeten. De spieren van je voeten, benen en bekken wennen aan die beweging. Het resultaat is dat je uiteindelijk je benen prachtig hoog opzij kunt optillen! Maar dat kost wel een aantal jaren oefenen.
- Wat is een tutu?**
Antwoord: Een tutu is een wijd uitstaande rok van tule aan een broekje en heupstuk vastgenaaid.
- Hoeveel meter tule kan er in een tutu?**
Antwoord: In één tutu gaat zo'n twaalf meter tule.
- Hoe heten de schoentjes waar danseressen op dansen?**
Antwoord: Spitzen.

NB Er zijn bij dit onderwerp natuurlijk heel veel vragen te bedenken. Deze vragen kunnen de leerlingen ook tijdens het project Ballet met je klas aan de dansers stellen.

JUMP

Dit blokje is voor de echte balletfans om zelf naar te kijken

DOCENTENKNOP

Onder de docentenknop vindt u vijf muziekstukken die regelmatig te horen zijn op radio en televisie. Oorspronkelijk komen die muziekstukken uit beroemde balletten.

1. Mazurka uit *Coppelia* van Leo Delibes
2. Adagio uit *La Bayadere* van Ludwig Minkus
3. De vier zwaantjes uit *Het Zwanenmeer* van Pjotr Iljitsj Tsjajkovski
4. Chocolate ofwel Spaanse dans uit *Notenkraker en Muizenkoning* van Pjotr Iljitsj Tsjajkovski
5. Trepak ofwel Russische dans uit *Notenkraker en Muizenkoning* van Pjotr Iljitsj Tsjajkovski

Tijdens het project *Ballet met je klas* worden een paar van deze muziekstukken gebruikt. Hierbij enkele muziekopdrachten bij elk muziekstuk gemaakt door Aslan Muziekschool.

1. Leo Delibes *Coppelia*

Coppelia, of het meisje met de ogen van glazuur. Een komisch, romantisch ballet. In een klein stadje werkt Zwaantje in een juicebar. Ze is verliefd op Frans, de sportleraar. Hij werkt in een sportschool. Dokter Coppelius en zijn assistenten openen een schoonheidskliniek midden in de stad. Coppelius brengt zijn dochter Coppelia mee. Frans wordt verliefd op Coppelia. Hij gaat naar haar op zoek in de kliniek. Daar blijken dokter Coppelius en zijn assistenten vreemde experimenten uit te voeren. Frans wordt gevangen genomen. Zwaantje gaat hem zoeken met haar vriendinnen. Ze ontdekken dat Coppelia een pop is en dat dokter Coppelius de ziel van Frans probeert over te gieten in Coppelia. Het wordt een spannend avontuur in de kliniek. En het komt allemaal goed. Frans trouwt met Zwaantje en Coppelia blijft een mooie pop.

Vragen:

- **Welke maatsoort is dit?**
Antwoord: $\frac{3}{4}$ maat
- **Wat is een thema? Zing het thema mee.**
Antwoord: een melodie die je meerdere keren terug hoort
- **Wat is de vorm van deze compositie?**
Antwoord: A-B-A

2. Ludwig Minkus: *La Bayadère*, Act Andante Sostenuto 1

La Bayadère (De Tempeldanseres) is een klassiek ballet. *La Bayadère* speelt zich af in India. Nikiya de tempeldanseres is verliefd op Solor de krijger. Helaas besluit de Radja (een soort koning) dat Solor moet trouwen met zijn dochter Gamzatti. Op de verloving van Gamzatti moet Nikiya dansen voor het bruidspaar. Ze is natuurlijk heel verdrietig. Ze krijgt een mandje met bloemen en denkt dat het een cadeau van Solor is. Maar dat is niet zo, het is een gemene list van de Radja. In het mandje zit een giftige slang verstopt waar Nikiya door wordt gebeten. Zij sterft. Solor is intens verdrietig. Bediendes geven hem een opiumpijp zodat hij in slaap valt en gaat dromen. In zijn droom ziet hij Nikiya in de witte wereld. Hij volgt haar, ze dansen samen en zijn helemaal gelukkig. Solor besluit dat hij voor altijd bij Nikiya wil zijn. Op de dag van het huwelijk staan Gamzatti en Solor voor de heilige tempel. Dan gebeurt een ramp: de tempel stort in. De Goden zijn boos dat de Radja Nikiya heeft gedood en nemen wraak. Niemand overleeft de ramp maar Solor en Nikiya hebben elkaar gevonden in de witte wereld.

Vragen:

- **Welk bijzonder snaarinstrument hoor je?**
Antwoord: Harp.
- **Tempo: welke tempi zijn er allemaal en wat was dit voor een tempo?**
Antwoord: dit is een adagio tempo is $\frac{4}{4}$ maat

3. Pjotr Iljitsj Tsjaikovski: *Het Zwanenmeer*

Het Zwanenmeer gaat over de liefde. Prins Siegfried wordt 18 jaar. Van zijn moeder de koningin krijgt hij de opdracht om te trouwen. Dat wil hij niet, hij wil liever uitgaan in het dorp. Hij krijgt een kruisboog van zijn vader en gaat samen met zijn vriend Alexander naar het bos. Bij het meer ziet hij prachtige zwanen. Natuurlijk wil hij niet echt schieten. Hij blijft vol bewondering kijken. Een zwaan valt speciaal op. Dat is Odette. Het vreemde is dat ze kan praten, ze vertelt Siegfried dat eigenlijk alle zwanen betoverde vrouwen zijn die voor het huwelijk zijn verlaten door hun verloofde. Pas als ze een huwelijksaanzoek krijgt, wordt de betovering verbroken. De tovenaar Rothbart bewaakt het meer. Siegfried weet het zeker, hij belooft Odette met haar te trouwen. Hij rent naar huis om het zijn moeder te vertellen. Zijn moeder heeft inmiddels een groot feest georganiseerd met heel veel gasten en mooie prinsessen. Iedereen doet zijn best om Siegfried te verleiden maar hij denkt alleen maar aan Odette. Uiteindelijk verschijnt een vreemde gast op het feest met zijn dochter. Ze lijkt heel erg op Odette maar is iets feller. Uiteindelijk weet deze mooie vrouw Siegfried te betoveren en hij vraagt haar met hem te trouwen. Dan blijkt het bedrog: de mooie vrouw is de dochter van de tovenaer Rothbart. Siegfried heeft de verkeerde vrouw een huwelijksbelofte gedaan! Hij rent terug naar het meer waar Rothbart hem uitlacht: 'zie je wel, alle mannen zijn onbetrouwbaar' zegt hij. Siegfried gaat naar Odette. Hij smeekt om vergiffenis. Zij vergeeft Siegfried en dan zwemt ze het water in. Siegfried aarzelt niet en volgt haar. Ze zijn voor altijd samen.

Vragen:

- **Welk tempo hoor je?**
Antwoord: Allegro Moderato.
 - **In de muziek hoort u vraag en antwoord. Speel dit met de leerlingen op instrumenten na**
 - **Wanneer hoor je een duidelijk forte in de muziek?**
Antwoord: in de laatste maat.
4. Pjotr Iljitsj Tsjaikovski: *Notenkraker en Muizenkoning*
Chocolate (Spaanse dans)
- Bekijk de animatie op de website. Beluister vervolgens het fragment.
- **welke Spaanse elementen hoor je?**
Antwoord: Castagnettes.
5. Pjotr Iljitsj Tsjaikovski: *Notenkraker en Muizenkoning*,
Trepak (Russische dans)
- Speel mee met instrumenten met de onderstaande grafische partituur.
Of gebruik deze link: musiclessons.nl/trepak.html.
 - Optioneel: doe met de leerlingen de Russische klapzitsdans, zie het audiofragment op de website.

BALLETQUIZ

Ben je al een echte balletkenner?

Test nu wat je al weet van Het Nationale Ballet en de Junior Company

1. Welk rijtje woorden past bij Ballet

- a. groen, strak, The Beatles, spitzen, barre
- b. sierlijk, tutu, bonbons, slagwerk
- c. spiegels, teenbeschermers, Het Balletorkest, passie

2. In welk land is ballet bedacht?

- a. Rusland
- b. Frankrijk
- c. Verenigde Staten

3. Wie is de baas op het toneel?

- a. de dirigent
- b. de toneelmeester
- c. de voorstellingsleider

4. Bij het beroep danser passen de woorden:

- a. repeteren, chillen, huiswerk, techniek
- b. discipline, applaus, verbeelding, muziek
- c. oefenen, yoga, blessure, kort haar

5. Balletorkest speelt muziek uit

- a. een partituur
- b. een tureluur
- c. de choreologie
- d. het wereldkookboek

6. Een dwarsfluit hoort bij de:

- a. houtblazers
- b. strijkers
- c. koperblazers
- d. slagwerk

7. Spitzen zijn:

- a. pumps
- b. Franse stokbroodjes
- c. balletschoentjes

8. Een danser van de Junior Company is:

- a. bijna met pensioen
- b. jong en talentvol
- c. assistent van een seniordanser

9. Voordat je bij een balletgezelschap wordt aangenomen moet je:

- a. auditie doen
- b. Franse les nemen
- c. Een aria zingen

10. Wat zeggen de dansers voor ze het toneel op gaan?

- a. zet 'm op!
- b. toi toi toi!
- c. laat je niet kennen!

De antwoorden op de balletquiz

2-b 3-c 4-b 5-a 6-a 7-c 8-b 9-a 10-b

1-c toelichting: dansers trainen elke dag voor de spiegel zodat ze hun eigen bewegingen goed kunnen bekijken. Teenbeschermers doen danseressen om hun tenen voordat ze spitzen aantrekken.
